

Nr 156

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående vissa avsättningar till budgetutjämningsfonden jämte i ämnet väckta motioner.

(4:e avd.)

I propositionen nr 1 (bilaga 1) har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 januari 1955, föreslagit riksdagen, såvitt nu är i fråga, att dels besluta de ändrade redovisningsgrunder för fonden för reglering av utbetalningarna av kommunalskattemedel som av föredragande departementschefen förordats, dels ock medgiva att avsättning till fonden må verkställas för budgetåret 1955/56.

Kungl. Maj:t har vidare i propositionen nr 190, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 29 april 1955, föreslagit riksdagen, såvitt nu är i fråga, medgiva att i enlighet med de grunder som av föredragande departementschefen förordats ett belopp av 275 miljoner kronor må avsättas till budgetutjämningsfonden för att där särredovisas samt att motsvarande belopp må av statskontoret överföras till ett särskilt konto i riksbanken.

Vid sin behandling av budgetförslaget för 1955/56 framhåller departementschefen (prop. nr 1, bil. 1, s. 18) i fråga om statsinkomsterna att inkomstskattetiteln visar en uppgång med i runt tal 450 miljoner kronor jämfört med de nya beräkningarna för 1954/55 samt anför därefter bl. a. följande (s. 19).

Det bör vidare uppmärksammas, att titeln under 1954/55 kommer att tillgodoföras 300 miljoner kronor från fonden för reglering av utbetalningarna av kommunalskattemedel. Några medel för en sådan återföring finns icke avsatta för 1955/56. Riksräkenskapsverket har däremot enligt nu föreliggande beräkningar föreslagit att 350 miljoner kronor av nettoinkomsten på inkomstskattetiteln för 1955/56 skall avsättas till regleringsfonden. Detta belopp motsvarar kommunalskattemedel som skall utbetalas till kommunerna under budgetåren 1956/57—1958/59. Jag kommer senare att närmare beröra denna fråga, men vill redan nu understryka att riksräkenskapsverket, till skillnad från vad som tidigare skett vid liknande tillfällen, *icke* reducerat inkomstskattetiteln med denna avsättning. Verket föreslår i stället, att en särskild post för denna avsättning uppföres på riksstatens utgiftssida. Ifrågasvarande omläggning av bokföringen medför att överensstämmelse erhålles med den princip om kassamässig redovisning, som tillämpas enligt den gällande budgetordningen. Ökad klarhet vinnes sålunda beträffande innebörden av de på budgeten redovisade inkomsterna och deras samband med statsverkets kassaställning. Då transaktionerna med regleringsfonden kommer att redovisas öppet på riksstaten, erhålles vidare allttjämt erforderliga uppgifter

för framräknande av den inkomstsomma, som är ett mera rättvisande uttryck för utvecklingen av de statliga skatterna än den rent kassamässiga redovisningen. Jag kommer därför i det följande att förorda den av riksräkenskapsverket föreslagna redovisningsformen.

I detta sammanhang bör även omnämnas, att avsättningen till regleringsfonden röner en viss påverkan av den minskning i preliminärskatteuppbörden, som i enlighet med vad som tidigare nämnts följer av den förutskickade förenklingen av beskattningsreglerna. Enligt vad jag under hand inhämtat från riksräkenskapsverket synes emellertid någon ändring av det föreslagna avsättningsbeloppet för närvarande icke böra vidtagas med hänsyn till de avrundningar som, av naturliga skäl, måst ske vid beräkningen av avsättningens storlek.

I propositionen (s. 57—62) har vidare erinrats om att riksräkenskapsverket i anslutning till sin beräkning av statsverkets inkomster under budgetåret 1955/56 i en särskild skrivelse har behandlat frågan om fortsatta avsättningar till fonden för reglering av utbetalningarna av kommunalskattemedel. Ämbetsverket har i den nämnda skrivelsen inledningsvis gjort följande återblick på fondens tillkomst och hittillsvarande användning.

I proposition den 30 april 1952 angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1952/53, m. m. (nr 233) framlades förslag om inrättande av en fond för reglering av utbetalningarna av kommunalskattemedel. Riksdagen anslöt sig till förslaget. Till fonden avsågs skola avsättas belopp motsvarande den eftersläpning i utbetalningarna av kommunalskattemedel, som med gällande uppbördsbestämmelser och regler för utbetalning av kommunerna tillkommande skattemedel kan uppkomma under år med snabbt stigande skatteunderlag. Enligt beslutet skulle avsättning ske redan för budgetåret 1951/52. Vid bokslutet för nämnda budgetår fastställdes avsättningen av Kungl. Maj:t i enlighet med förslag från riksräkenskapsverket till 500 miljoner kronor.

I riksstaten för budgetåret 1952/53 räknades å ena sidan med en avsättning till fonden med 500 miljoner kronor och å andra sidan med en återföring från fonden med 125 miljoner kronor av de medel, som förutsattes bli avsatta under 1951/52. Vid bokslutet för budgetåret 1952/53 fastställdes nettoavsättningen till fonden för nämnda budgetår till 250 miljoner kronor. Återföringen utgjorde 150 miljoner kronor, medan avsättningen (brutto) efter nya beräkningar av den faktiska eftersläpningens storlek begränsades till 400 miljoner kronor.

Vid fastställandet av riksstaten för budgetåret 1953/54 räknades med en återföring från regleringsfonden med 500 miljoner kronor. Någon avsättning till fonden ifrågasattes däremot icke. Det beräknade beloppet för återföringen byggde på förutsättningen om en bruttoavsättning för 1952/53 på 500 miljoner. Då denna avsättning kom att begränsa sig till 400 miljoner kronor, reducerades även beloppet för återföringen under 1953/54. Vid bokslutet för detta budgetår återfördes sålunda från regleringsfonden 450 miljoner kronor. Ingen avsättning verkställdes. Under budgetåret 1954/55 skall återstoden, 300 miljoner kronor, av de hittills till fonden avsatta medlen återföras. I riksstaten har icke räknats med någon avsättning.

Beträffande budgetåret 1953/54 är emellertid i detta sammanhang av intresse att konstatera, att utfallet av inkomstskatttiteln innebär en eftersläpning i kommunalskatteutbetalningarna med omkring 300 miljoner kronor under budgetåret. Om detta belopp skulle på motsvarande sätt som

skedde under budgetåren 1951/52 och 1952/53 ha avsatts till regleringsfonden, skulle den redovisade nettotinkomsten på inkomstskattetiteln ha varit 300 miljoner kronor lägre. Det avsatta beloppet skulle ha återförts med 100 miljoner kronor under 1954/55, 150 miljoner kronor under 1955/56 och med 50 miljoner kronor under 1956/57. Enligt nu föreliggande beräkningar av utfallet för budgetåret 1954/55 föreligger även för detta budgetår en eftersläpning av omkring 250 miljoner kronor, vilket belopp skulle, om det avsattes till regleringsfonden, återföras med 100 miljoner kronor under 1955/56, 125 miljoner kronor under 1956/57 och 25 miljoner kronor under 1957/58.

I fortsättningen framhålls i skrivelsen, att enligt de för fonden gällande bestämmelserna fonden skall behandlas som en diversemedelstitel. Detta innebär, att de från inkomstskattetiteln överförda medlen reserveras på en särskild bokföringstitel vid sidan av budgeten i avbidan på att de skall återföras till inkomsttiteln. Dessa riksräkenskapsverket åvilande bokföringstransaktioner påverkar ej ordningen för upprättande av slutavräkningar mellan statsverket och de olika kommunerna liksom ej heller sättet eller tidpunkten för utbetalning till kommunerna av dem tillkommande skattemedel.

Vid beräkning av det belopp, som kan komma i fråga för fondering, har endast tagits fasta på den förskjutning som sammanhänger med sättet för uppbörd och utbetalning av den kommunala *inkomstskatten*. Hänsyn har däremot ej tagits till att en liknande men mindre betydelsefull eftersläpning även kan gälla fastighetsskatten, däriegenom att den under ett budgetår uppburna fastighetsskatten endast till hälften utbetalas under samma budgetår medan den andra hälften utbetalas under närmast följande budgetår. Det för fondering avsedda beloppet har beräknats för helt budgetår som differensen mellan uppbörden under samma budgetår av preliminär skatt (inklusive fyllnadsbetalningar), till den del denna efter schablonmässiga grunder kan beräknas utgöra kommunal inkomstskatt, och den samtidiga utbetalningen till kommunerna av förskott på inkomstskatten. För att avgöra när det sålunda beräknade beloppet skulle återföras ha gjorts kompletterande kalkyler per uppbördsår (kalenderår), varvid fyllnadsbetalningarna förts till det uppbördsår, för vilket de varit avsedda att komplettera de under de ordinarie uppbördsterminerna gjorda preliminärskattebetalningarna.

Enligt ämbetsverkets nu framlagda beräkningar av inkomsterna på titeln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. för budgetåret 1955/56 skulle under budgetåret uppstå en eftersläpning av kommunalskatteutbetalningarna med omkring 350 miljoner kronor. Fråga har då uppkommit huruvida denna eftersläpning bör föranleda motsvarande avsättning till regleringsfonden.

När denna fråga bedömes, kan man ta fasta på de synpunkter, som framfördes i proposition nr 233/52 i samband med förslaget till fondens inrättande. Där framhölls bland annat, att redan vid uppbördsreformens genomförande hade förutsetts, att en viss eftersläpning skulle kunna uppkomma vid kommunalskatteutbetalningarna. Det uttalades även, att förskjutningar av den storleksordning, som uppkommit fram till och med budgetåret 1950/51 och som angavs till maximalt 150 miljoner kronor, syntes föga anmärkningsvärda. Det var först de stora eftersläpningar, som blevo en följd av den snabba stegringen av skatteunderlaget under 1951 och 1952, som påkallat särskilda åtgärder. Med utgångspunkt från detta skulle kunna hävdas, att

avsättningar till fonden fortsättningsvis skulle ifrågakomma endast i situationer, då eftersläpningarna kunna förutses bli särskilt betydande.

Ett sådant förfaringsätt synes dock ämbetsverket mindre tillfredsställande. Det framhålles sålunda, att genom inrättandet av regleringsfonden dock erhållits en metod, som möjliggör en mera rättvisande, av tillfälliga svängningar i det kassamässiga utfallet mindre beroende redovisning av den statsfinansiella utvecklingen. Om regelmässiga avsättningar verkställes, erhålles under alla förhållanden ett mera tillfredsställande resultat än om de endast sker sporadiskt.

Erfarenheten visar också att, även om man vid riksstatens fastställande icke räknat med någon mera betydande eftersläpning, en sådan dock kan komma att bli resultatet av utvecklingen under budgetåret.

Över huvud saknar enligt riksräkenskapsverkets mening ett system med endast sporadiska avsättningar den konsekvens och fasthet, som är önskvärd i vad avser redovisningen av budgetutvecklingen. Det måste alltid bli i viss mån godtyckligt att avgöra, huruvida eftersläpningar är av sådan storleksordning, att de bör föranleda avsättning.

Ämbetsverket framhåller att konstruktionen med en regleringsfond principiellt förutsätter en fortlöpande tillämpning i och med att den innefattar två faser, avsättning under visst år och återföring två år senare. Redovisningen för ett visst år kan därför icke isoleras från de närmast föregående och de närmast efterföljande. Sporadiska avsättningar måste ofta leda till att irrationella fluktuationer uppkommer — vilket man velat förhindra med regleringsfonden — och till att redovisningen vissa år varken blir ett uttryck för en konsekvent kassamässig redovisning eller en för den statsfinansiella utvecklingen rättvisande redovisning.

Med utgångspunkt från dessa synpunkter förordar riksräkenskapsverket, att eftersläpning regelmässigt skall föranleda avsättning till regleringsfonden.

Vid beräkning av de belopp, varmed avsättning bör ske, synes enligt riksräkenskapsverket den hittills tillämpade metoden även i fortsättningen kunna tillämpas. Till följd av fastighetsbeskattningens omläggning uppkommer emellertid vissa komplikationer beträffande beräkning av eftersläpningen under budgetåren 1954/55 och 1955/56, vilket har betydelse för frågan om storleken av eventuella avsättningar till regleringsfonden under dessa budgetår.

Under år 1955 utbetalas till kommunerna 1954 års fastighetsskatt, vilken, bortsett från resterande belopp, inflyter till statskassan under perioden september 1954—januari 1955. Detta är den sista fastighetsskatt, som erlägges enligt den gamla ordningen. Under år 1956 skall enligt särskilda bestämmelser till kommunerna utbetalas ett belopp motsvarande ett års fastighetsskatt. Detta belopp utgör förskott på den del av den kommunala inkomstskatten, som enligt den nya ordningen motsvarar skatten på garantibelopp för fastighet. De särskilda bestämmelserna ha motiverats med att förskottet till kommunerna under år 1956 icke automatiskt inkluderar garantiskatten, eftersom förskottet i övrigt skall bygga på skatteunderlaget en-

ligt 1955 års taxering till kommunal inkomstskatt. Från och med år 1957 innefattar förskottet automatiskt garantiskatten.

Den garantiskatt, som efterträder den gamla fastighetsskatten från och med år 1955, skall erläggas i samband med den allmänna skatteuppbörden. I princip skall den alltså erläggas preliminärt. Det kan emellertid antas, att preliminärskattebetalningarna av garantiskatt under åren 1955 och 1956 komma att vara ofullständiga. Till vilken del den totalt inflytande preliminärskatten utgöres av garantiskatt kan dock icke i efterhand fastställas. Vid uppskattningen av den andel av den totalt inflytande preliminärskatten under åren 1955 och 1956, som skall anses utgöra kommunalskatt, måste alltså i princip byggas på de relationer mellan debiterad kommunalskatt och totalt debiterad skatt, som komma att bli resultatet av 1956 respektive 1957 års taxering. Genom att fastighetsskatten inarbetats i den kommunala inkomstskatten kommer kommunalskatteandelen från och med nämnda års taxeringar att ligga något högre än tidigare.

Vid uppskattningen av den under ett visst år (budgetår) eventuellt föreliggande eftersläpningen i kommunalskatteutbetalningarna ställes mot det under året utbetalade förskottet den samtidigt inflytande preliminärskatten, till den del denna kan uppskattas utgöra kommunalskatt. Den fråga som uppstår vid beräkning av eftersläpningen under kalenderåret 1955 (budgetåren 1954/55 och 1955/56) är, huruvida denna skall anses utgöra skillnaden mellan den preliminärt inflytande kommunalskatten (som i princip även innefattar garantiskatten) och (alternativ 1) det under året utbetalade förskottet på inkomstskatten (som icke inkluderar garantiskatt) eller om (alternativ 2) till förskottet också skall läggas den under år 1955 utbetalade fastighetsskatten.

Storleken av eftersläpningarna — som eventuellt skulle föranleda motsvarande bruttoavsättningar till regleringsfonden — kan för närvarande för budgetåren 1954/55 och 1955/56 beräknas enligt alternativ 1 till 400 respektive 500 miljoner kronor och enligt alternativ 2 till 250 respektive 350 miljoner kronor. Som jämförelse kan nämnas, att en hypotetisk kalkyl över de eftersläpningar, som kunde ha väntats om fastighetsbeskattningen icke hade omlagts, ger siffrorna 350 respektive 450 miljoner kronor.

Formellt ansluter alternativ 1 närmast till de hittillsvarande principerna för beräkning av eftersläpningens storlek. Reellt är det dock knappast fallet. De tämligen höga belopp för eftersläpningen, som erhålles enligt detta alternativ, är en följd av att bland de inflytande preliminärskatteinkomsterna antages ingå garantiskatt i samma proportion som i den slutligt debiterade skatten medan utbetalningarna till kommunerna icke inkludera förskott på garantiskatten. Detta innebär, att beräkningen av eftersläpningens storlek i viss utsträckning göres beroende av förhållanden, som sammanhånga med en teknisk omläggning av fastighetsbeskattningen. Enligt hittills tillämpade principer för beräkning av avsättningarnas storlek har fastighetsskatten hållits utanför kalkylen.

Alternativ 2, enligt vilken den under år 1955 utbetalade fastighetsskatten reellt betraktas som en del av förskottet på inkomstskatt (inklusive garantiskatt), synes ur nämnda synpunkter vara att föredraga. Det ansluter till den metod för beräkning av eftersläpningen, som blir den naturliga från och med budgetåret 1956/57 (kalenderåret 1956). Att de nu beräknade beloppen för eftersläpningen bli lägre än den eftersläpning, som skulle föreligga om överhuvud ingen omläggning av fastighetsbeskattningen ägt rum, sammanhänger med att garantiskatten antagits inflyta ofullständigt som preliminärskatt. En ofullständig anpassning av preliminärskatten till den slutligt debiterade skatten föreligger emellertid icke endast för garantiskattens del.

I samband med fastighetsbeskattningens omläggning kommer under år 1957 att från statsverket till kommunerna utbetalas »dubbel fastighetsskatt». Orsaken till den dubblerade fastighetsskatten är, att kommunerna år 1957 erhåller dels, på grund av gällande regler om avräkning mellan förskott och slutlig skatt, ett belopp som ungefär motsvarar ett års fastighetsskatt och dels ett förskott som inkluderar garantiskatten. Innebörden av alternativ 1 för beräkning av avsättningens storlek blir, att, om avsättning sker, medel motsvarande ett års fastighetsskatt reserveras under år 1955 (budgetåren 1954/55 och 1955/56) för att återföras år 1957 (budgetåren 1956/57 och 1957/58), då den »dubbla» utbetalningen av fastighetsskatt skall äga rum. Enligt alternativ 2 däremot tar avsättningen under år 1955 endast sikte på att reservera medel för den sedvanliga eftersläpningen i *inkomstskatt*, vilket hittills varit regleringsfondens uppgift. Den extra utbetalningen under år 1957 kommer alltså enligt det senare alternativet att redovisningsmässigt belasta budgeten under budgetåren 1956/57 och 1957/58, mot enligt alternativ 1 budgetåren 1954/55 och 1955/56.

Då fonden enligt riksräkenskapsverkets uppfattning icke synes böra utnyttjas för att reglera förskjutningar som sammanhänger med en omläggning av fastighetsbeskattningen förordar ämbetsverket, att alternativ 2 lägges till grund för beräkning av det belopp, som för budgetåret 1955/56 bör avsättas till regleringsfonden.

I detta sammanhang har riksräkenskapsverket även berört frågan om den budgetmässiga redovisningen av regleringsfonden. Den hittills tillämpade metoden vid avsättningar till och återföringar från regleringsfonden har inneburit, att ifrågavarande transaktioner på riksstaten avspeglats i en minskning eller ökning av det beräknade beloppet för inkomstiteln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. I budgetredovisningen har avsättningarna avspeglats i en ökning av inkomstitelns utgifter och återföringarna som en ökning av dess inkomster. Fondens behållning har i riksbokslutet upptagits på en diversemedeltitel.

Genom avsättningarna till och återföringarna från regleringsfonden kommer de i budgetredovisningen upptagna inkomsterna att under budgetåret i fråga avvika från de kassamässiga inkomsterna. Detta innebär en avvikelse från den princip om kassamässig redovisning som tillämpas enligt den gällande budgetordningen. En viss oklarhet beträffande innebörden av de på budgeten redovisade inkomsterna och deras samband med statsverkets kassaställning har blivit en följd av den tillämpade redovisningsmetoden. Det förtjänar påpekas, att avsättningar och återföringar även i riksbokslutet upptages med *beräknade* belopp, avrundade till jämna 50-tal miljoner kronor. Detta kontrasterar mot budgetredovisningens övriga på bokföring grundade belopp. Därest avsättningar till regleringsfonden skall ifrågakomma för framtiden kan övervägas, om icke transaktionerna med fonden borde redovisas öppet på riksstaten.

Detta skulle enligt riksräkenskapsverket låta sig göra på följande sätt. Den på riksstaten upptagna inkomstiteln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. beräknas oberoende av avsättningar till eller återföringar från regleringsfonden. Samtidigt uppföres i riksstaten ett mot nettoresultatet av transaktionerna med regleringsfonden svarande belopp att avsättas till eller

återföras från budgetutjämningsfonden; denna post kan i riksstaten lämpligen betecknas avsättning till budgetutjämningsfonden av kommunalskattemedel respektive återföring från budgetutjämningsfonden av kommunalskattemedel. Härefter beräknas och uppföres i riksstaten överskottet eller underskottet på statsregleringen. På budgetutjämningsfonden skulle regleringsfonden särredovisas, liksom för närvarande sker beträffande automobilskattemedlen.

Såsom riksräkenskapsverket framhållit har den hittills tillämpade metoden inneburit vissa nackdelar. Den här skisserade anordningen skulle enligt ämbetsverkets mening icke medföra den påtalade oklarheten i redovisningen. Då transaktionerna med regleringsfonden skulle redovisas öppet, skulle också erforderliga uppgifter föreligga såväl i riksstaten som i budgetredovisningen för framräknande av den inkomstsumma, som är ett mera rättvisande uttryck för utvecklingen av de statliga skatterna än den rent kassamässiga redovisningen. Riksräkenskapsverket förordar, att en sådan redovisningsmässig omläggning sker från och med budgetåret 1955/56.

I anslutning till denna riksräkenskapsverkets framställning har departementschefen vid beräkningen i riksstatsförslaget av de särskilda inkomstitlarna anfört följande (s. 65).

Inkomsttiteln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. har av riksräkenskapsverket beräknats till 4 915 miljoner kronor eller avrundat 4 900 miljoner kronor. Ämbetsverket har härvid, till skillnad från nu gällande ordning, icke reducerat titeln med den avsättning å 350 miljoner kronor till fonden för reglering av utbetalningarna av kommunalskattemedel, som verket vid nu föreliggande beräkningar av inkomstskattetitels inkomster föreslagit för budgetåret 1955/56. I stället föreslås, att i riksstaten uppföres ett mot resultatet av transaktionerna med regleringsfonden svarende belopp att avsättas till eller, i förekommande fall, återföras från budgetutjämningsfonden. På budgetutjämningsfonden skulle regleringsfonden särredovisas, liksom för närvarande sker beträffande automobilskattemedelfonden. Såsom riksräkenskapsverket framhållit, erhålles genom denna bokföringsmässiga anordning ökad klarhet beträffande innebörden av de på budgeten redovisade inkomsterna och deras samband med statsverkets kassaställning. Jag biträder därför ämbetsverkets förslag. Jag har icke heller någon erinran mot beräkningen av det belopp, 350 miljoner kronor, som — i avvaktan på senare översyn av inkomsterna — nu föreslås skola avsättas till regleringsfonden. Såsom framgår av den tidigare redogörelsen för riksräkenskapsverkets inkomstberäkning har ämbetsverket vidare förordat, att eftersläpning i utbetalningarna av kommunalskattemedel regelmässigt skall föranleda årliga avsättningar till regleringsfonden. Vad riksräkenskapsverket sålunda anfört synes mig lämpligen böra beaktas på så sätt, att riksräkenskapsverket årligen i samband med inkomstberäkningen, eller eljest när förhållandena så påkallar, avger förslag rörande de avsättningar till regleringsfonden, som ämbetsverket finner erforderliga. Det torde sedan få ankomma på Kungl. Maj:t att i vanlig ordning pröva ifrågavarande förslag. Utöver vad som här omnämnts förutsätter jag icke några ändringar i de bestämmelser, som nu gäller beträffande fonden för reglering av utbetalningarna av kommunalskattemedel.

I propositionen nr 190 återkommer departementschefen till denna fråga och framhåller där (s. 40) bl. a. följande.

Jag skall slutligen något beröra frågan om eftersläpningarna i utbetalningarna av kommunalskattemedel. Dessa har av riksräkenskapsverket beräknats till 250 miljoner kronor för innevarande budgetår, medan verkets antaganden i mars 1954 rörande skatteunderlagets utveckling innebar en eftersläpning av storleksordningen 100 miljoner kronor. Jag vill även erinra om att utfallet av inkomstskatttiteln för 1953/54 visade sig innebära en eftersläpning med omkring 300 miljoner kronor. Några avsättningar till kommunregleringsfonden för ifrågavarande båda budgetår har varken föreslagits av riksräkenskapsverket eller förutsatts i vederbörande riksstatsförslag. Jag anser mig ej heller nu mot slutet av budgetåret böra framföra förslag härom. Däremot bör, såsom jag framhållit i finansplanen till årets statsverksproposition, från och med 1955/56 vissa av riksräkenskapsverket föreslagna åtgärder genomföras i syfte att åstadkomma en för den statsfinansiella utvecklingen mer rättvisande redovisning än som varit möjligt med den nuvarande ordningen.

Härefter erinras bl. a. om att enligt nu föreliggande beräkningar av inkomstskatttiteln densamma torde komma att uppgå till i runt tal 5 200 miljoner kronor, varefter departementschefen anför följande.

Vad beträffar de eftersläpningar i utbetalningarna av kommunalskattemedel, som innefattas i nämnda inkomstsumma, har riksräkenskapsverket nu uppskattat dessa till 400 miljoner kronor, d. v. s. 50 miljoner kronor mer än som antagits tidigare. Jag vill erinra om att ifrågavarande belopp, såsom föreslagits i statsverkspropositionen, bör uppföras som en särskild avsättningspost på riksstatsens utgiftssida och alltså icke såsom under tidigare år frånräknas inkomstskatttiteln.

Beträffande frågan om avsättningen till budgetregleringsfonden av vissa medel, hänförliga till av stabiliseringspolitiska åtgärder betingade inkomster, uttalar departementschefen följande (propositionen nr 190, s. 44 och 45).

Jag vill understryka att något budgetöverskott ej skulle ha uppkommit, om icke vissa *tillfälliga, av stabiliseringspolitiska åtgärder betingade inkomster* förelegat. Resultatet skulle under sådana förhållanden i stället ha blivit en jämnt balanserad budget. Såsom tidigare nämnts beräknas nämligen den allmänna investeringsavgiften och den bebådade höjningen av bolagsskatten under nästa budgetår tillföra statsverket inkomster om 75 respektive 200 miljoner kronor, eller tillhopa 275 miljoner kronor, d. v. s. samma belopp vartill budgetöverskottet antagits uppgå. Jag har härvid bland de tillfälliga inkomsterna icke medräknat den särskilda investeringsavgiften för motorfordon, vilken ju i sin helhet skall tillgodoföras automobilskattemedelsfonden. Jag återkommer till denna fråga i det följande.

De tillfälliga inkomsterna härleder sig, som nyss nämnts, från skattepolitiska åtgärder som vidtagits icke av statsfinansiella skäl utan för att dämpa efterfrågan och därmed även överkonjunkturen i näringslivet. Jag finner det motiverat, att de medel som på detta sätt beräknas bli indragna till statsverket tills vidare steriliseras. Härigenom bortfaller den invändningen mot budgetöverskottet som konjunkturutmätande medel, att överskott på driftbudgeten endast leder till ökade statsutgifter. Genom steriliseringen upp-

nås även en förstärkning av de åtgärder som nyligen vidtagits i kreditåstramande syfte. Jag förordar för den skull att ett belopp av 275 miljoner kronor avsättes till budgetjämningsfonden för att där särredovisas samt att motsvarande belopp får av statskontoret överföras till ett särskilt konto i riksbanken. Jag kommer i det följande att göra hemställan härom. Ifrågasvarande överföring bör med utgångspunkt från nämnda belopp jämnt fördelas över budgetåret. De medel som vid utgången av budgetåret 1955/56 kommer att inneslå på det särskilda kontot bör, med beaktande av statsfinansiella och kreditmarknadsmässiga synpunkter, användas till att nedbringa riksgäldskontorets skulder, i första hand kontorets skuld till riksbanken. Det torde få ankomma på riksdagen att senare, efter förslag av Kungl. Maj:t, meddela närmare beslut om tidpunkten för medlens disposition.

Efter att vidare ha berört det beräknade totala utgiftsöverskottet på statsbudgeten för nästa budgetår anför departementschefen slutligen följande i ovan berörda frågor.

I enlighet med vad jag tidigare anfört bör vidare ett belopp av 400 miljoner kronor avsättas till fonden för reglering av utbetalningarna av kommunalskattemedel samt ett belopp av 275 miljoner kronor — motsvarande tillfälliga, konjunkturpolitiskt betingade inkomster — överföras till ett särskilt konto i riksbanken.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lindblom m. fl.* (I: 337) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 399), i vilka hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla att Kungl. Maj:t dels låter riksräkenskapsverket pröva vilka olika utvägar som stå till buds för att *snarast möjligt* uppnå en utrensning av kommunalskattemedlens inflytande på den statliga driftbudgeten, så att denna så klart som möjligt redovisar *statens* utgifter och inkomster för budgetåren 1954/55 och 1955/56 samt följande år, dels i samband med fastställande av riksstaten för budgetåret 1955/56 framlägger de förslag vartill denna utredning kan föranleda.

Till stöd för sitt yrkande ha motionärerna anfört följande.

Som en följd av den år 1947 beslutade uppbördsreformen (källskattereformen) redovisas kommunalskattemedlen numera över statsverket. Kommunalskattemedlen uppbäres genom preliminärskatten. Uppburna kommunalskattebelopp slutavräknas efter två år.

Då beslutet om uppbördsreformen fattades var statsmakterna medvetna om att en viss eftersläpning skulle uppstå i kommunalskatteutbetalningarna till följd av det successivt stigande skatteunderlaget. Dessa eftersläpningar antogs dock bli av jämförelsevis obetydlig omfattning.

Den kraftiga stegringen av den nominella inkomstnivån i samband med den inflationistiska utvecklingen åren 1951 och 1952 ledde emellertid till att eftersläpningarna i kommunalskatteutbetalningen kom att uppgå till betydande belopp. För att erhålla en mera rättvisande redovisning av de statsverket tillkommande inkomsterna och för att avbalansera den kraftiga förskjutning som nu uppstod beslöt 1952 års riksdag efter ett på skrivelse från riksräkenskapsverket grundat regeringsförslag att med sikte på budget-

åren 1951/52 och 1952/53 inrätta en fond eller särskild redovisningstitel för reglering av utbetalningarna av kommunalskattemedel. Till denna fond skulle avsättas de belopp av kommunalskattemedel, som kunde beräknas t. v. kvarstanna hos staten till följd av nyssnämnda eftersläpningar. Avsatta belopp skulle sedan återföras från fonden under de budgetår under vilka de enligt gällande regler skulle utbetalas från statsverket till kommunerna. Därigenom skulle den statliga driftbudgeten icke längre påverkas av de kommunala skatternas in- och utbetalning under olika budgetår. I samband med beslutet om inrättandet av denna fond beslöt 1952 års riksdag vid behandlingen av den s. k. kompletteringspropositionen rörande riksstaten för budgetåret 1952/53 att avsättning till fonden skulle göras redan för det då löpande budgetåret eller 1951/52. Samtidigt beslöts avsättning även för budgetåret 1952/53. Några avsättningar för de därefter följande budgetåren har icke beslutats. Som redovisats i en skrivelse från riksräkenskapsverket av den 9 december 1954 har emellertid, vilket tidigare inte kunnat förutses, eftersläpningar av inte oväsentlig omfattning uppstått för såväl budgetåret 1953/54 som budgetåret 1954/55. Beloppen har beräknats till 300, respektive 250 miljoner kronor.

Under budgetåret 1953/54 överfördes från kommunalskattemedlens fond till driftbudgeten 300 milj. kr. Då, som nämnts, samtidigt en ny eftersläpning på samma belopp uppstod, skulle — om det för de två föregående åren tillämpade förfarings sättet använts — en avsättning av samma storlek ha skett. Driftbudgeten för detta år skulle sålunda inte netto ha tillförts några medel från fonden och skulle ha visat ett överskott på ca 100 milj. kr. att tillföras budgetutjämningsfonden i stället för de 400 milj. kr. som överfördes till denna. Detta skedde genom att kommunalskattemedlens fond »tömdes» på 300 milj. kr., som med tillämpning av de nya principerna skulle ha fått kvarstanna i denna.

Den frågan inställer sig nu, huruvida och på vad sätt en korrigerig i efterhand kan ske, varigenom från budgetutjämningsfonden direkt eller indirekt till kommunalskattemedlens fond en återföring kan ske av dessa medel. Det för berörda år 1953/54 gällande riksbokslutet är fastställt och kan självfallet inte åter öppnas.

För det andra uppkommer spörsmålet, huruvida ett bokföringsmässigt särhållande av statliga och kommunala skattemedel bör tillämpas under löpande budgetår 1954/55. Starka skäl talar för att under detta år avsättning bör ske med hänsyn till eftersläpningen med utbetalning av detta år inflytande kommunalskatter.

I ovannämnda riksräkenskapsverkets skriveise föreslås att för framtiden avsättning av inflytande kommunalskattemedel, som först längre fram utbetalas till kommunerna, konsekvent skall ske till en särskild fond för reglering av utbetalningarna av kommunalskattemedel. Statsrådet och chefen för finansdepartementet har upptagit detta förslag och föreslår att driftbudgeten under 1955/56 belastas med en överföring till fonden av 350 milj. kronor. Någon återföring till driftbudgeten av tidigare influtna medel, som detta år utbetalas till kommunerna, kan emellertid inte ske, eftersom under åren 1953/54 och 1954/55 inga avsättningar gjorts och då finansministern inte nu föreslår några åtgärder berörande dessa båda finansår.

Med anledning härav vill vi framhålla att betydande fördelar skulle kunna vinnas med avseende på den statliga budgetens redovisning av det faktiska *statliga* inkomst- och utgiftsläget, ifall åtgärder av ovan angivet eller analogt slag vidtoges även för dessa år.

Tankegången i riksräkenskapsverkets skrivelse med förslag om avsättningar till ovannämnda fond — på vilken skrivelse finansministern grundar

sitt förslag gällande budgetåret 1955/56 — är liksom i verkets skrivelse år 1952 att kommunalskatteemedlens inbetalning till statskassan och utbetalning med en viss eftersläpning inte bör, i den mån det kan undvikas, påverka redovisningen av den statliga budgetens över- och underskott. Denna redan av 1952 års riksdag godkända tankegång anser vi vara riktig och betydelsefull. Med hänsyn till den vikt som den allmänna opinionen fäster vid budgetens balans är det angeläget att denna redovisas så riktigt som möjligt och belyser utvecklingen av *statens* inkomster och utgifter.

Skulle nu först fr. o. m. budgetåret 1955/56 åtgärder vidtas för att »rensa» den statliga driftbudgeten från inverkan av kommunalskatteemedlen, så kommer denna budgetredovisning under fyra år framåt att visa icke fullt riktiga siffror. För året 1955/56 uppkommer en missvisning på ej mindre än 250 milj. kr., om de gjorda, ofrånkomligen något osäkra uppskattningarna skulle visa sig helt tillförlitliga.

Över motionerna har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, yttrande avgivits av *riksräkenskapsverket*, som i frågan anfört följande.

De i riksstaterna för budgetåren 1953/54 och 1954/55 upptagna inkomsterna innefattade, utan att detta ansågs böra föranleda beslut om avsättning till regleringsfonden, viss eftersläpning i utbetalningarna av kommunalskatteemedel, även om eftersläpningen var av mindre omfattning än enligt de för budgetåret 1953/54 redovisade respektive för budgetåret 1954/55 senare beräknade inkomstbeloppen. Att nämnda förhållande icke har föranlett förslag till avsättning i samband med riksräkenskapsverkets förslag till beräkning av statsverkets inkomster har berott på att enligt de i samband med förslaget om inrättande av regleringsfonden i proposition nr 233/1952 gjorda uttalandena endast mera avsevärda förskjutningar i skatteunderlaget kunde anses motivera sådana särskilda åtgärder som fondering.

Med hänvisning bland annat till att erfarenheten visat att, även om man vid riksstatens fastställande icke haft anledning räkna med någon mera betydande eftersläpning, en sådan dock kan komma att bli resultatet av utvecklingen under budgetåret, har ämbetsverket i skrivelse till Konungen den 9 december 1954 i samband med en prövning av hittills tillämpade principer för fonderingarna understrukit önskvärdheten av att kontinuerliga avsättningar äga rum. Det torde i detta sammanhang böra framhållas, att därmed skulle komma att tillämpas ett mera långtgående utnyttjande av regleringsfonden än vad ursprungligen synes ha avsetts.

Det förhållandet att man icke vid fastställandet av riksstaterna för budgetåren 1953/54 och 1954/55 liksom, vad avser budgetåret 1953/54, icke heller under löpande budgetår beslutade några fondavsättningar har för riksräkenskapsverket varit avgörande, när ämbetsverket hösten 1954 icke ansett sig böra föreslå fonderingsåtgärder för nämnda båda budgetår.

Vad avser de i motionerna efterfrågade tekniska möjligheterna att verkställa fonderingar motsvarande eftersläpningarna under budgetåren 1953/54 och 1954/55 synas beträffande det senare budgetåret inga hinder i och för sig föreligga för att riksdagen nu beslutar om avsättning till regleringsfonden. I så fall bör fonderingen få den form som föreslagits gälla från och med budgetåret 1955/56, d. v. s. det avsatta beloppet bör överföras till budgetutjämningsfonden för att där särredovisas. Avsättningen torde böra uppföras på tilläggsstat. Vid avvägningen av nettoavsättningens belopp får hänsyn tagas till huruvida den under budgetåret 1953/54 inträdda eftersläpningen kommer att föranleda särskilt beslut om avsättning till reglerings-

fonden. Om så sker skall nämligen det under budgetåret 1954/55 avsatta bruttobeloppet reduceras med en återföring av en del av det för budgetåret 1953/54 avsatta beloppet.

Den återföring till inkomstskatttiteln på 300 miljoner kronor, utgörande medel avsatta under budgetåren 1951/52 och 1952/53, som redan i riksstaten beräknats skola ske under budgetåret 1954/55, påverkas icke av de nu ifrågasatta åtgärderna. Denna återföring skall alltså äga rum på sätt som förutsatts i riksstaten. Efter denna återföring har hela det belopp, som under budgetåren 1951/52 och 1952/53 överfördes från inkomstskatttiteln till den särskilt inrättade diversemedelsfonden för reglering av utbetalningarna av kommunalskatte-medel, återförts till inkomstskatttiteln. Under budgetåret 1954/55 skulle med det skisserade förfarandet tillämpas både det gamla och det nya sättet för redovisningsmässig reglering av kommunalskatteutbetalningarna.

Vad därefter beträffar den eftersläpning på cirka 300 miljoner kronor, som uppstod under budgetåret 1953/54 men som icke föranledde avsättning, kompliceras en lösning med det i motionerna angivna syftet av att — såsom också framhållits i motionerna — bokslutet redan är fastställt. Om man emellertid eftersträvar en mera fullständig utrensning av kommunalskatte-medlens inflytande på den statliga driftbudgeten och därför önskar kunna bokföringsmässigt återföra belopp som tillsammans med inflytande kommunalskatte-medel så nära som möjligt motsvara de samtidiga utbetalningarna av kommunalskatte-medel under de närmast följande budgetåren (1954/55 --1956/57), torde en utväg vara, att riksdagen på övergångsstat för budgetåret 1954/55 uppför en avsättning till budgetutjämningsfonden av kommunalskatte-medel. Samma resultat kan emellertid enklare uppnås på det sättet att genom särskilt beslut av riksdagen den på budgetutjämningsfonden redovisade behållningen vid sidan av riksstaten uppdelas på så sätt att det belopp, som kan beräknas motsvara i budgetutjämningsfonden ingående kommunalskatte-medel, redovisas för sig. Detta belopp torde enligt riksräkenskapsverkets beräkningar kunna fastställas till 300 miljoner kronor. Båda tillvägagångssätten innebära en anknytning till den metod för reglering av kommunalskatteutbetalningarna, som föreslagits skola gälla från och med budgetåret 1955/56 och som innebär att de till regleringsfonden avsatta medlen redovisas inom ramen för budgetutjämningsfonden.

Det bör ihågkommas, att åtgärder i syfte att ur den statliga redovisningen utrensa inflytandet av kommunalskatte-medlen givetvis måste ske efter schablonmässiga grunder, även när de, såsom här ifrågasättes, vidtagas i efterhand.

I förevarande sammanhang har utskottet vidare till behandling förehått en inom andra kammaren av herr *Johansson* i Stockholm *m. fl.* väckt motion (II: 674), i vilken hemställts att riksdagen måtte besluta avslå Kungl. Maj:ts i propositionen nr 190 framlagda förslag, att ett belopp av 275 milj. kronor skall avsättas till budgetutjämningsfonden.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande torde få hänvisas till motionen.

Utskottet. Med bifall till ett av Kungl. Maj:t i propositionen nr 233 framlagt förslag beslöt 1952 års riksdag medgiva, att en särskild fond för reglering av utbetalningarna av kommunalskatte-medel finge inrättas från och

med budgetåret 1951/52 samt att avsättningar till fonden finge verkställas för budgetåren 1951/52 och 1952/53. I enlighet med de av föredragande departementschefen förordade grunderna avsågs till fonden skola avsättas belopp, motsvarande den eftersläpning i utbetalningarna av kommunalskattemedel som med gällande uppbördsbestämmelser och regler för utbetalning av kommunerna tillkommande skattemedel kan uppkomma under år med snabbt stigande skatteunderlag. Det för visst budgetår framräknade avsättningsbeloppet skulle avföras från titeln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. och återföras till samma inkomsttitel under den närmast följande treårsperioden, varigenom för statsverkets del en utjämning av den ifrågavarande eftersläpningen skulle komma att ske.

Avsättningarna för de båda budgetåren 1951/52 och 1952/53 fastställdes sedermera till respektive 500 och 250 milj. kronor. Sistnämnda belopp utgjorde ett saldo mellan en bruttoavsättning av 400 milj. kronor och en återföring av 150 milj. kronor. För budgetåret 1953/54 har icke någon avsättning skett. Ej heller har i riksstaten för innevarande budgetår räknats med att en sådan åtgärd skulle komma att vidtagas.

Under erinran om nu berörda förhållanden har riksräkenskapsverket i underdånig skrivelse den 9 december 1954 framhållit, att det på förevarande område hittills tillämpade förfarings sättet, nämligen att avsättningar skola ifrågakomma endast i situationer då eftersläpningarna vid kommunalskatteutbetalningarna kunna förutses bli särskilt betydande, måste anses mindre tillfredsställande. För att få till stånd en mera rättvisande, av tillfälliga svängningar i det kassamässiga utfallet mindre beroende redovisning av den statsfinansiella utvecklingen och då erfarenheten visat att, även om man vid riksstatens fastställande icke räknat med någon mera betydande eftersläpning, en sådan dock kunde uppkomma under budgetåret, har ämbetsverket därför förordat att eftersläpning regelmässigt skall föranleda avsättning till regleringsfonden. I detta sammanhang har även frågan om den budgetmässiga redovisningen av fonden berörts. Av vissa i skrivelsen närmare angivna skäl har riksräkenskapsverket ansett en omläggning härutinnan vara påkallad. Sålunda har föreslagits att den på riksstaten upptagna inkomsttiteln skatt å inkomst och förmögenhet m. m. i fortsättningen beräknas oberoende av avsättningar till eller återföringar från regleringsfonden. I stället uppföres i riksstaten ett mot nettoresultatet av transaktionerna med regleringsfonden svarande belopp att avsättas till eller återföras från budgetutjämningsfonden. Därefter beräknas och uppföres i riksstaten överskottet eller underskottet på statsregleringen. På budgetutjämningsfonden skulle regleringsfonden särredovisas liksom för närvarande sker beträffande automobilskattemedlen.

Det av riksräkenskapsverket framlagda förslaget till ändrade redovisningsgrunder för nu ifrågavarande fond har tillstyrkts av departementschefen, som i statsverkspropositionen uppskattat det till avsättning för budgetåret 1955/56 erforderliga beloppet till 350 milj. kronor. Efter förnyade beräkningar av riksräkenskapsverket har sedermera i propositionen nr 190 avsättningsbeloppet jämkats till 400 milj. kronor.

I sistnämnda proposition har departementschefen återkommit till frågan om eftersläpningarna i utbetalningarna av kommunalskattemedel. Därvid har erinrats om att riksräkenskapsverket i sin förberörda skrivelse beräknat dessa till 250 milj. kronor för innevarande budgetår samt att utfallet av inkomstskattetiteln för sistförflutna budgetår visat sig innebära en eftersläpning med omkring 300 milj. kronor. Då emellertid några avsättningar till regleringsfonden för ifrågavarande båda budgetår varken föreslagits av riksräkenskapsverket eller förutsatts i vederbörande riksstatsförslag, har ej heller departementschefen ansett sig nu mot slutet av budgetåret böra framföra förslag härom.

I de båda likalydande motionerna I: 337 och II: 399, vilka väckts redan vid början av innevarande års riksdag, har uttalats att betydande fördelar skulle kunna vinnas med avseende på den statliga budgetens redovisning av det faktiska *statliga* inkomst- och utgiftsläget, därest åtgärder vidtoges i syfte att eliminera verkningarna av de ifrågavarande eftersläpningarna jämväl för budgetåren 1953/54 och 1954/55. Med anledning härav ha motionärerna föreslagit, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla att Kungl. Maj:t dels låter riksräkenskapsverket pröva vilka utvägar som stå till buds för att *snarast möjligt* uppnå en utrensning av kommunalskattemedlens inflytande på den statliga driftbudgeten, så att denna så klart som möjligt redovisar *statens* utgifter och inkomster för budgetåren 1954/55 och 1955/56 samt följande år, dels i samband med fastställande av riksstaten för budgetåret 1955/56 framlägger de förslag vartill denna utredning kan föranleda.

Riksräkenskapsverket, som i ett över motionerna avgivet remissyttrande redogjort för förefintliga tekniska möjligheter att verkställa fonderingar motsvarande eftersläpningarna under budgetåren 1953/54 och 1954/55, har framhållit att beträffande det senare budgetåret inga hinder i och för sig synas föreligga för att riksdagen nu beslutar om avsättning till regleringsfonden. I så fall bör enligt ämbetsverket fonderingen få den form som föreslagits gälla från och med nästa budgetår, d. v. s. det avsatta beloppet bör överföras till budgetutjämningsfonden för att där särredovisas. I fråga om den eftersläpning som uppstod under budgetåret 1953/54 återigen anses en lösning kompliceras av att bokslutet redan är fastställt. En utväg skulle dock vara, att riksdagen på övergångsstat för budgetåret 1954/55 uppför en avsättning till budgetutjämningsfonden av kommunalskattemedel. Samma resultat kan emellertid enligt ämbetsverket enklare uppnås på det sättet, att genom särskilt beslut av riksdagen den på budgetutjämningsfonden redovisade behållningen vid sidan av riksstaten uppdelas sålunda, att det belopp som kan beräknas motsvara i budgetutjämningsfonden ingående kommunalskattemedel redovisas för sig.

Av vad i ärendet upplysts finner utskottet ådagalagt, att den metod som hittills tillämpats vid avsättningar till fonden för reglering av utbetalningarna av kommunalskattemedel lett till ur vissa synpunkter mindre tillfredsställande resultat. Den budgetmässiga redovisningen av fonden synes även vara behäftad med vissa svagheter. Det av riksräkenskapsverket framlagda

förslaget, innebärande dels att eftersläpning regelmässigt skall föranleda avsättning till fonden och dels att denna efter vissa regler skall särredovisas på budgetutjämningsfonden, utgör emellertid enligt utskottets mening en lämplig lösning av förevarande spörsmål. I likhet med departementschefen anser sig utskottet därför böra tillstyrka ämbetsverkets förslag.

Storleken av det belopp som i enlighet med den nya ordningen bör avsättas för budgetåret 1955/56 blir uppenbarligen beroende av vilken ställning riksdagen tar till den i motionerna I: 337 och II: 399 berörda frågan, eftersom under nämnda budgetår ett belopp av sammanlagt 250 milj. kronor kommer att återföras från fonden, därest avsättningar svarande mot de för budgetåren 1953/54 och 1954/55 beräknade eftersläpningarna nu göras. Motionärerna ha icke framlagt något direkt yrkande härom, men grundtanken bakom förslaget om en särskild utredning i ämnet är otvivelaktigt att en sådan åtgärd bör vidtagas. Av riksräkenskapsverkets remissyttrande framgår, att detta i och för sig är tekniskt möjligt. Därest ett beslut av denna innebörd nu fattas, kan dock icke undvikas att det får ett bestämt drag av efterhandskonstruktion. Utskottet finner också för sin del mest angeläget att rättelse sker för framtiden, så att i förevarande hänseende erforderliga åtgärder kunna övervägas redan i samband med fastställandet av riksstaten för vederbörande budgetår. Då, såsom av det föregående framgår, en mera rättvisande ordning kan påräknas i fortsättningen, anser sig utskottet i likhet med departementschefen ej kunna förorda, att avsättningar till regleringsfonden för de båda budgetåren 1953/54 och 1954/55 nu verkställas. Motionerna I: 337 och II: 399 torde sålunda icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd. Av det sagda följer vidare, att den till budgetåret 1955/56 hänförliga avsättningen i enlighet med departementschefens förslag bör upptagas med ett belopp av 400 milj. kronor. Nämnda belopp är självfallet att betrakta som preliminärt. Det torde därför få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera i samband med upprättandet av bokslutet för ifrågavarande budgetår, efter förslag av riksräkenskapsverket, besluta om den definitiva avsättningen.

Departementschefen har, såsom den i det föregående lämnade redogörelsen ger vid handen, funnit erforderligt att härutöver ett belopp av 275 milj. kronor, avseende inkomster som beräknas inflyta genom den allmänna investeringsavgiften och genom den föreslagna höjningen av bolagsskatten, likaledes avsättes till budgetutjämningsfonden under nästa budgetår för att där särredovisas. Då de nämnda inkomsterna härleda sig från skattepolitiska åtgärder som vidtagits icke av statsfinansiella skäl utan för att dämpa efterfrågan och därmed även överkonjunkturen i näringslivet, anses motsvarande belopp vidare böra överföras till ett särskilt konto i riksbanken och användas till att nedbringa riksgäldskontorets skulder. Utskottet delar departementschefens uppfattning, att medel av detta slag lämpligen böra steriliseras och sålunda icke tagas i anspråk för att täcka utgifter på driftbudgeten. Under förutsättning av att riksdagen, i enlighet med vad bevillningsutskottet i sitt belänkande nr 52 hemställt, godkänner Kungl. Maj:ts förslag om höjning av bolagsskatten tillstyrker därför utskottet, att den ifråga-

varande avsättningen verkställas på sätt departementschefen förorddat. Av det sagda följer att utskottet avstyrker bifall till motion II: 674.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att riksdagen må besluta de ändrade redovisningsgrunder för fonden för reglering av utbetalningarna av kommunalskattemedel som i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 januari 1955 förordats;

II. att motionerna I: 337 och II: 399 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

III. att riksdagen må medgiva att avsättning till ovan nämnda fond må verkställas för budgetåret 1955/56 och i riksstaten för samma budgetår upptagas med ett belopp av 400 milj. kronor;

IV. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 674, medgiva att i enlighet med de grunder som i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 29 april 1955 förordats ett belopp av 275 milj. kronor må avsättas till budgetutjämningsfonden för att där särredovisas samt att motsvarande belopp må av statskontoret överföras till ett särskilt konto i riksbanken.

Stockholm den 20 maj 1955

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Närvarande: se under utlåtandet nr 157.

Reservation

1) av herrar *Ohlon, Sundelin, Jacobsson, Malmborg* i Skövde, fröken *Elmén*, herrar *Gustafsson* i Skellefteå och *Löfroth*, vilka ansett att *dels* det stycke av utskottets yttrande på s. 15, som börjar med »Storleken av» och slutar med »definitiva avsättningen», bort ha följande lydelse:

»Storleken av det belopp som i enlighet med den nya ordningen bör avsättas för budgetåret 1955/56 blir uppenbarligen beroende av vilken ställning riksdagen tar till den i motionerna I: 337 och II: 399 berörda frågan, eftersom under nämnda budgetår ett belopp av sammanlagt 250 milj. kronor kommer att återföras från fonden, därest avsättningar svarande mot de för budgetåren 1953/54 och 1954/55 beräknade eftersläpningarna nu göras. Motionärerna ha icke framlagt något direkt yrkande härom, men grundtanken bakom förslaget om en särskild utredning i ämnet är otvivel-

aktigt att en sådan åtgärd bör vidtagas. Av riksräkenskapsverkets remissyttrande framgår att detta i och för sig är tekniskt möjligt. Med hänsyn till angelägenheten av att de olägenheter som blivit en följd av den på förevarande område hittills tillämpade ordningen helt elimineras finner sig utskottet också böra förorda, att ett beslut av den i motionerna åsyftade innebördens nu fattas. Departementschefen har visserligen, under hänvisning till att några avsättningar till fonden varken föreslagits av riksräkenskapsverket eller förutsatts i vederbörande riksstatsförslag, ansett sig icke nu mot slutet av budgetåret böra framföra förslag härom. Enligt utskottets mening äro emellertid de sålunda åberopade skälen icke hållbara. Utskottet vill härutinnan erinra om att Kungl. Maj:ts ursprungliga förslag i ämnet, enligt vilket förevarande fond skulle inrättas från och med budgetåret 1951/52, framlades i den s. k. kompletteringspropositionen (nr 233) till 1952 års riksdag, alltså mot slutet av budgetåret i fråga. Fondens hela konstruktion är f. ö. sådan att avsättningarna måste verkställas i efterhand, vilket faktiskt skett beträffande såväl budgetåret 1951/52 som budgetåret 1952/53. I nyssnämnda proposition framhöll också departementschefen, att avsättningarna till fonden borde beräknas för varje halvår och verkställas i efterskott vid budgetårsskiftet i samband med upprättandet av bokslutet för det förflutna budgetåret. Det är sålunda fullt i överensstämmelse med den av departementschefen själv förutsatta ordningen, om riksdagen nu beslutar att avsättning skall ske för budgetåret 1954/55. Med hänsyn till att bokslutet för budgetåret 1953/54 redan är fastställt är läget något mera komplicerat med avseende på detta budgetår. Då emellertid, såsom ovan nämnts, riksräkenskapsverket påvisat en utväg att avhjälpa denna svårighet och då en total utrensning av kommunalskattemedlens inflytande på den statliga driftbudgeten synes angelägen, kan utskottet icke finna någon anledning varför riksdagen icke skulle begagna den möjlighet härutinnan som faktiskt står till buds. Utskottet anser sig därför böra förorda, att den på budgetutjämningsfonden per den 1 juli 1954 redovisade behållningen uppdelas på så sätt, att det belopp av 300 milj. kronor som kan beräknas motsvara i fonden ingående kommunalskattemedel redovisas för sig. Av nämnda belopp skola 100 milj. kronor återföras under budgetåret 1954/55. Nettoavsättningen för detta budgetår kan följaktligen uppskattas till $(250 - 100 =)$ 150 milj. kronor. Då av de för budgetåren 1953/54 och 1954/55 avsatta beloppen inalles $(150 + 100 =)$ 250 milj. kronor skola återföras under budgetåret 1955/56, erfordras i sin tur för sistnämnda budgetår en avsättning av $(400 - 250 =)$ 150 milj. kronor. Utskottet gör i det följande hemställan härom. Vad särskilt sistnämnda belopp beträffar är detta självfallet att betrakta som preliminärt. Det torde därför få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera i samband med upprättandet av bokslutet för ifrågavarande budgetår, efter förslag av riksräkenskapsverket, besluta om den definitiva avsättningen.»

dels ock utskottets hemställan under II. och III. bort ha följande lydelse:

»II. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 337 och

II: 399, dels besluta att den på budgetutjämningsfonden per den 1 juli 1954 redovisade behållningen uppdelas på så sätt, att det belopp av 300 milj. kronor som kan beräknas motsvara i fonden ingående kommunalskattemedel redovisas för sig, dels medgiva att avsättning till fonden för reglering av utbetalningarna av kommunalskattemedel må verkställas för budgetåret 1954/55 och på tilläggsstat II till riksstaten för samma budgetår upptagas med ett belopp av 150 milj. kronor;

III. att riksdagen må medgiva att avsättning till sistnämnda fond må verkställas för budgetåret 1955/56 och i riksstaten för samma budgetår upptagas med ett belopp av 150 milj. kronor;»

- 2) av herrar *Svärd*, *Skoglund* i Doverstorp och *Staxäng*.
- 3) av herr *Malmberg* i Skövde.